

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ 1885

81

«Η υφ' ὅσον τότε ὁ πόλεμος ἐγίνονταν με' σαίταις· μὴν ἡμέραν λοιπὸν ἡ βασιλοπούλα τῆς Βίζας, μιὰ ὡμορφὴ κοπελοῦδα, ἐστέκονταν εἰς τὸ παράθυρο τοῦ παλατιοῦ καὶ ἐκύτταζε τὸ στράτευμα ποῦταν ἔξω, ὅταν βλέπη νάσου καὶ ἕνας στρατιώτης τὴν σημάδεύει καὶ μιὰ σαίτιά του πικρὴ ἔρχεται καὶ κτυπᾷ τὴν κόρην, ἴσια-ἴσια ἀπάνω στὸ βυζί· ἄχ! βυζί μὲ! εἶπεν ἡ βασιλοπούλα καὶ ἔπεσεν· ἀπ' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς λοιπὸν ὠνομάσθηκε τὸ κάστρο τότε καὶ ἔως τώρα ἀνόμῃ Βιζώ.» Ὑπεμειδίασα εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς παραδόσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀμαξηλάτου μας ὡς ἐπίσης καὶ ὁ φίλος μου, ὅστις συγχρόνως ἐψιθύρισε: se non è vero è ben trovato.

Μετ' ὀλίγον εἰσηρχόμεθα εἰς τὴν Μαγκριώτισσαν· τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τῷ μέσῳ πεδιδότος ἐκτισμένον κατοικεῖται ὑπὸ 170 περίπου οἰκογενειῶν, πάντων χριστιανῶν καὶ ἀποζώντων ἐκ τῆς γεωργίας. Περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ χωρίου οὐδὲν τις βέβαιον γινώσκει, μόνον δὲ παραδόσεις περὶ τούτου ὑπάρχουσι· κατὰ τινὰ ἐξ αὐτῶν ὠνομάσθη ἐκ τῆς ἐπικλήσεως τῆς Παναγίας μακαριώτισσης· κατ' ἄλλην ἐκ τοῦ: Παναγία ἡ μεγαριώτισσα, καθότι ἐκ Μεγάρων τις ἐλθὼν ἔκτισεν ἐκεῖ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παρθένου ἐκκλησίαν· κατὰ τρίτην ἐπὶ τέλει παράδοσιν ἡ ὀνομασία παρήχθη ἐκ τοῦ μακρῶν-(ὕψηλῃ)-Χιωτίσσαν, διότι τοιαύτης τινὸς γυναικὸς ἦν κτήμα τὸ μέρος· Ἀξία θέας καὶ ἐπισκέψεως ἐν τῷ χωρίῳ μὲν ὑπάρχει ἡ μικρὰ αὐτοῦ ἐκκλησία, κτίσμα ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων περιλειπόμενον, καὶ δι' αὐτὸ μόνον ἄξιον λόγου· ἐκτὸς δὲ τοῦ χωρίου, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἐντὸς μικροῦ τινοῦ ἄλλους, ὅπου καὶ τὸ νεκροταφεῖον, εὐρηται ὄγκος μαρμαρίνος τετράγωνος, φέρων ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ πλευρᾶς τὴν ἐξῆς τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐπιγραφὴν:

ΘΕΩΔΙΑΓΙΩΙ

ΥΨΙΣΤΩΙ

ΥΠΕΡΤΗΣΡΟΙΜΗ

ΤΑΛΚΟΥΚΑΙΠΥΘΟ

ΔΩΡΙΔΟΣΕΚΤΟΥΚΑ

ΤΑΤΟΝΚΟΙΛΑΛΗΤΙΚΟΝ

ΠΟΛΕΜΟΝΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΣΩΤΗΡΙΑΣΕΥΞΑΜΕΝΟΣ

ΚΑΙΕΠΙΤΥΧΩΝΓΑ'Ι'ΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣΚΡΟΚΟΣΧΑΡΙ

ΣΤΗΡΙΟΝ

Γιαμωτ:

a Bifon

74.1884

α. Η. γ. δ.

Η. γ. δ.

κ. μ. 1885

α. 791

81-90

Μαγκριώ

τις, α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

α. π. κ. α. α.

Τὸ μνημεῖον ἄδηλον ἂν ἴστατο αὐτόθι διότι τὸ μάρμαρον δὲν εἶνε στερεωμένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἔως δὲ πρὸ τινων ἐτῶν ἦν ἀνέπαφον καὶ ἀλύμαντον, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων μεταβάλλαντες κρύφα τινὲς πρὸς ἐξεύρεσιν δῆθεν τοῦ ἐγκεκλεισμένου θησαυροῦ (μ α ν δ ρ α γ ὁ ν α ὅπως λέγουσιν ἐνταῦθα) κατέσπασαν αὐτὸ ἱεροσύλως ἐκ τοῦ ἀνεπιγράφου μέρους. Δὲν πρέπει νὰ παραδράμωμεν ἐπίσης καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ χωρίου κείμενον νεώτατόν τι καλλικτιστον οἰκοδόμημα, ὅπερ ἐν προφανεῖ δυσαναλογία ὑπάρχει πρὸς τὴν λοιπὴν ταπεινὴν κατάστασιν τοῦ χωρίου, καθότι ἐδᾶπανήθησαν δι' αὐτὸ ὑπὲρ τὰς διακοσίας πεντήκοντα λίραι καὶ ἴσταται ἵνα μαρτυρῇ τὸν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν ζῆλον καὶ ἐφесιν τῶν χωρικῶν· εἶνε τὸ σχολεῖον.

Ἄλλ' ὅτι ἰδίως ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τῶν τῶ χωρίον τοῦτο ἐπισκεπτομένων εἶνε τὰ ζῶντα λεγόμενα μνημεῖα, τὰ διάφορα καὶ ἀρχαῖα παρὰ τοῖς κατοικοῖς περιωζόμενα ἦθη καὶ ἔθιμα, περὶ ὧν μακρὸς ἠδύνατο νὰ γείνῃ λόγος· ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου οὐχὶ τοῦ παρόντος καιροῦ μέλημα.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ ἀρραβὼν τις. Ἀφ' οὗ λοιπὸν μέλοι μεσημβρίας μετὰ τοῦ φίλου μου διεσχεδάσαμεν περιερχόμενοι τὸ χωρίον καὶ ἀφ' οὗ κατόπιν καθησυχάσαμεν τὸν ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν ἐξοχὴν ἐκδρομῆς ἡμῶν ταύτης κατεξαισταντα στόμαχον δι' ἀπλοῦ καὶ προχείρου, ἀλλ' ὀρεκτικωτάτου γεύματος, συνηνώθημεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῆς συνοδείας, τῆς ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ μεταβαίνουσας εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης ὅπως γείνῃ ὁ ἀρραβὼν, ἢ, καθὼς λέγουσιν ἐνταῦθα, ὅπως γείνῃ τὸ παζαρλῆκι, ἢ ἀγοραπωλησία δηλαδή. Ἄς μὴ φανῇ δὲ παρκαλῶ περιέρχον τοῦτο· εἶνε αὕτη αὕτη ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια· πρόκειται καθαρῶς περὶ τῆς ἀγοραπωλησίας μιᾶς δαμαλίδος· καὶ ἡ δαμαλὶς αὕτη τί νομίζετε; Μυριάκις συγγνώμην, ἐρίτιμοι ἀναγνώστριαι, εἶνε. . . . ἡ νύμφη. Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐνθυμῶνται τὸ σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τότε ποιηθὲν καὶ ὑπὸ τῶν δῆμων ψαλλόμενον ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ γλευκαστικὸν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τροπάριον, τὸ ὅποιον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐβόρηκε τὴν δαμαλίδα ἀπαλὴν καὶ ὡς τὸν κοινὸν ἀλέκτοριν αὐτὴν πεπῆδηκε, καὶ ἐποίησε παιδίον ὡς τὰ ξυλοκούκουδα, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ λαλῆσαι, ἀλλ' ὅλους ἐρίμωσεν· ἄγιέ μου, ἄγιε, ἰσχυρὲ καὶ δυνατὲ, δὸς αὐτὸν κατὰ

κρονίου ἵνα μὴ ὑπερβίηται, καὶ ὡς σοὶ τὸν βοῦν τὸν μέγα προσαγάγω εἰς εὐχὴν.» Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ ἐτι δυσάρεστον, ἀπαντῶμεν γυναῖκα φέρουσαν ὡς κύριον ὄνομα τὴν δαμαλίδα, ἐννοοῦμεν τὴν σύζυγον τοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐκπεμφθέντος Ἀθηναίου στρατηγοῦ, ἣν θανοῦσαν τόσον ἐτίμησαν οἱ Βυζάντιοι, ὥστε τὴν προσωνομίαν αὐτῆς κατὰ γράμματα λαμβάνοντες ἔστησαν ἐπὶ τοῦ τάφου λιθίνην δάμαλιν.

Βραδέως λοιπὸν καὶ ἐν ῥυθμῷ περιπατοῦντες, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τοὺς κροτοῦντας καὶ παίζοντας τὸ τύμπανον καὶ τὸν αὐλόν, εἰσῆλθομεν ἢ συνοδίᾳ, ἢ ἀλλήλων, ἢ ἐπιτροπείᾳ τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν τῆς νύμφης οἰκίαν. Ἡ μουσικὴ ἔπαυσεν· εἰσελθόντες δὲ καὶ μετὰ τῶν τῆς νύμφης προσκεκλημένων, ἢ μᾶλλον ἐπίσης ἐπιτρόπων, συναναμιχθέντες, κατελάβομεν, δελαδὸν καθίσαντες, τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἰσογείου δωματίου, φωτιζομένου ὑπὸ δύο ἀπὸ τῆς ὁροῆς φεγγιτῶν. Εἶπον ἀνωτέρω ἐπιτρόπων τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης· ἐπεξηγῶν τοῦτο δηλῶ ἔτι τῷ ὄντι αὐτοὶ εἶνε οἱ τὸ πρὸν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς μέλλοντες νὰ συμφωνήσωσι καὶ ὁρίσωσι. Περὶ προικὸς οὐδεὶς λόγος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βιζύης, καὶ θὰ ἦτο τοῦτο εὐτύχημα ἂν πλησιόχωροι πλούσιοι κῶμαι καὶ ἰδίᾳ ἡ πόλις τῶν 40 Ἑκκλησιῶν δὲν ἔδιδε τὸ περὶ τοῦ ἐναντίου παράδειγμα· καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι μέχρι τοῦδε ἐκπεφασμένως καὶ ῥητῶς ἐν Βιζύῃ οὐδεὶς περὶ προικὸς ἐκφέρεται λόγος, εἶνε ὅμως ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι αἱ νέαι καὶ οἱ νέοι ἐνταῦθα εἰς δύο, κατέναντι παρατεταγμένα, εὐρίσκονται στρατόπεδα· σιωπηλοὶ ἵστανται καὶ περιμένουσι, τί· ἐννοεῖται, τὴν προίκα· εὐτυχῶς εἰς τὰ ἀπλοῖκά καὶ ἀρχαῖζοντα περίεξ χωρία τὸ νόστημα δὲν μετεδόθη καὶ εὐχρέστως βλέπει ὁ ἐπισκεπτόμενος ταῦτα μὴ παραμενούσας τὰς χώρας, ἅμα ἔλθωσιν εἰς ὥραν γάμου. Ἐν τοῖς χωρίοις ὅμως τούτοις ὑπάρχει ἄλλο τι τὸ κακόν· εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ νέοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου-πέμπτου καὶ αἱ νέαι ἀπὸ τοῦ δεκάτου-τρίτου ἤδη ἔτους προσέρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς, ὁφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, παρχγworίζεται καὶ παραβλέπεται ὅλως ἡ ἀξία καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς γυναικὸς· ἡ γυνὴ ἐν αὐτοῖς φαίνεται, κατὰ τινὰ τρόπον, ἐκτροχιασθεῖσα τῆς προσδιορισμένης αὐτῇ τροχιάς· ἐκεῖ ὁ σύζυγος λαμβάνει αὐτὴν πλέον ἢ σύντροφον· ἴσως, ἀκριβέστερον ἵνα ἐκφρασθῶμεν, πιστὸν καὶ ἀνάματον δούλον. Ἐκτὸς τῶν κατ' οἶκον, οὐχὶ τοσοῦτον ἐλαφρῶν, ὑπηρε-

σιῶν, διότι π. χ. ἐν Μακρυωτίσσει τὸν χειμῶνα, ὅτε ὁ βόρβορος μέχρ' ἰγόντος ἀναβαίνει, ἡ ταλαίπωρος σύζυγος καὶ μήτηρ εἶνε ἡναγκα-
σμένη ἀνυπόδητος διασχίζουσα τοῦτον νὰ μεταβῇ, ὡς ἄλλη Ρεθέκκη,
εἰς τὸ φρέαρ τοῦ χωρίου καὶ ἀντλήσασα κομίσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τὸ ἀναγ-
καῖον ὕδωρ, ἐν ᾧ ὁ φίλος αὐτῆς ΠΟΣΙΣ ἐν τῷ καπηλείῳ φλυκρῶν
ἢ χαρτοπαικτῶν πίνει τὸν θερμανθέντα οἶνον του· αὐτὴ ἐπίσης θὰ ὑπάγῃ
εἰς τὴν πηγὴν ἀνυπόδητος καὶ ἔχουσα καταμέλειναν μέχρι τοῦ ἰγόν-
τος τὴν σάρκα ὡς ἐκ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ἐν ᾧ ἵσταται, θὰ πλύνῃ καὶ
θὰ καθάρσῃ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἄλλα τῆς οἰκίας ὑφάσματα· ἐκτὸς
λοιπὸν τῶν οἰκιακῶν τούτων ἐργασιῶν, αἵτινες δῆλον ἐγένετο ὅποῃαι
καὶ ὅποσαι ὑπάρχουσιν, ἡ σύζυγος μετέχει, οὐχὶ κατὰ μικρὰν μερίδα,
καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργασιῶν τοῦ συζύγου τῆς· αὐτὴ θὰ ὑπάγῃ νὰ
τσαπίσῃ τὴν κουκουράραν ἢ τὰμπέλι, αὐτὴ θὰ θερίσῃ, αὐτὴ θὰ
τρυγήσῃ, αὐτὴ θὰ φυτεύσῃ καὶ θὰ περιποιηθῇ τὰς λαχανοκήπους, ἐκ-
τεθειμένη ἀπροφύλακτος εἰς πάσας τὰς ἐπηρεάς τῆς ἀτμοσφαίρας. Αἱ
βαρεῖαι αὗται ἐργασίαι καὶ αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπηρεαί εἶνε ἡ αἰτία
δι' ἣν βλέπων μόλις τὰ εἴκοσι-πέντε ἔτη ὑπερβᾶσαν μίαν γυναῖκα νὰ
νομίζῃς ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου πεντηκοντούτιδα ἢ τεσσαρχοντούτιδα
ἐκ τῶν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν. Ἀλλ' ἐπανεέλθωμεν κατόπιν τῆς
παρεκβάσεως ταύτης εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα.

Ἐκαθίσταμεν λοιπὸν οἱ πάντες καὶ ἤρξατο ἡ πρὸς ἀγοραπωλησίαν
συζήτησις καὶ συμῶντα· οἱ τοῦ γαμβροῦ ἐπίτροποι ἔλεγον καὶ ἐπέμε-
νον ὅτι ἦλθον πρὸς ἀγορὰν μιᾶς δαμαλίδος, ἐν ᾧ οἱ τῆς νύμφης ἡρ-
νοῦντο ὅτι ἔχουσι τοιαύτην πρὸς πώλησιν· ὅπως δὲ ποτε ἡ πωληθησο-
μένη δαμαλὶς εὐρίσκειται καὶ ἰδοὺ μακρὰ ἐκατέρωθεν λογοτριβὴ περὶ
τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας τῆς· τελευταῖον μετὰ παρατεταμένην καὶ
ταραχώδη συζήτησιν συνεφωνήθη ὅπως πωληθῇ ἡ δαμαλὶς ἀντὶ πεν-
τήκοντα φλωρίων· τὰ φλωρία ταῦτα εἶνε οἱ λεγόμενοι μαχμουδιέ-
δες, ἔχοντες ἀξίαν περίπου εἴκοσι γροσίων. Μετὰ τὴν συντέλειαν καὶ
σύναψιν τῆς ἀγοραπωλησίας ἡνοίξεν ἡ παρακειμένη θύρα καὶ ἐπαρου-
σιάσθη ἡ δαμαλὶς, δηλαδὴ ἡ μελλόννυμμος ἥθελον νὰ εἴπω ἤρξατο
δὲ ἀπὸ τοῦ αξιοσεβαστοτέρου προχωροῦσα νὰ ἀσπάζηται τὴν δεξιάν
ἀπαξiapάντων ἀνεξαίρετως τῶν παρακλημένων, δεχομένη τὰς μυ-
ριοτρόπως ἐκφραζομένων εὐχὰς αὐτῶν καὶ προσρήσεις· μετὰ τοῦτο
δὲ μεταβᾶτα ἔστη εἰς τινὰ γωνίαν. Ἡ ἀρκούντως ἤδη γραφικὴ τῆς

αἰθούσης ἡμῶν ὄψις ἔτι μάλλον ἡδυνάτό τις νὰ εἶπῃ ὅτι κατηγλαίσθη διὰ τῆς παρουσίας τῆς μνηστευθείσης· δειλημόνως ἀλλὰ καὶ ἐπιτερπῶς πως ἴστατο ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν, ἐν ᾗ δραπέτις ἡλίου ἀκτίς διὰ τοῦ φεγγίτου εἰσδύουσα ἐθώπευε τὰς ὡς ἐκ τῆς ἐνταῦθα εἰθισμένης (πρὸς ἐνίσχυσιν ὡς πιστεύουσι τῶν τριχῶν) χρήσεως τοῦ κινᾶ ἐρυθροχρῶτους καὶ πολυπληθεῖς πλεξίδας τῆς κόμης· παρὰδοθεὶς πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν φαντασίαν ἐνόμισα ὅτι εἶχον ἀπέναντί μου ἐν ἐξ ἐκείνων τῶν μεγάλων καὶ ποικιλοχρῶν ἰαπωνικῶν ἀνθοδοχείων καὶ ὅτι ἐντὸς ἦν θεθειμένον θαυμαστὸν ὄσπον καὶ παρὰξενον ἄνθος, ἐξ ἐκείνων ἅτινα μόνον ἡ γόνιμος τῶν Ἰνδιῶν γῆ παράγει· τὸ ἀνθοδοχεῖον παρίστα τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ προπετῶς πέραν τῶν ὀρίων ἐπιζητοῦν νὰ προβῇ βραχίον (διμί, ἐκ τοῦ διμίτου, ὅπως καλοῦσιν αὐτὸ ἐνταῦθα), κατεσκευασμένον ἐξ ὑφάσματος, ζωηρὸν καὶ ποικίλον ἔχοντος τὸν χρωματισμόν· τὸ δὲ σπάνιον ἄνθος τῶν Ἰνδιῶν ἀπετέλει ἡ καλλιπλαστος καὶ ἀρκούντως ἐρυθρόχρονα ὄψις τῆς κόρης μετὰ τῶν πλεξίδων τῆς κόμης καὶ τοῦ κοκκίνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύμματος (εἶδος φεσίου, εἰς ὃ περιδένουσι τὰ λεγόμενα τσεμπέρια, τὰ γνωστὰ ἐκ λεπτῆς ὀθόνης πολύχροα καλύμματα τῆς κεφαλῆς). Ἐπὶ τούτῳ πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς γενομένης συμβάσεως καὶ ἐπύρωσιν τῶν εὐχῶν ἡμῶν ἐπαρουσιάσθη τὸ κατὰ τὴν ἐνταῦθα γλῶσσαν τσουκάλιον τοῦ κρασιοῦ. Ἄφ' οὗ εἰς καὶ τρεῖς καὶ πλέον οὐκ οἶδα ποσάκις, προσαναπληρούμενον, ἐποίησε τοῦτο τὸν γῦρον τοῦ δωματίου, ἐπεφάνη ὁ δωρεοφόρος, αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ βροντώδους ἐπιφωνήσεως ἀναγγέλλων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὗτος ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἐξερχόμενος ἀλλεπαλλήλως προσέφερεν ἐν ἑκάστῳ τῶν προσκεκλημένων τὰ ἐκ μέρους τῆς νόμφης ἐνθύμια δῶρα, συνιστάμενα εἰς μανθῆλια διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τσεμπέρια διὰ τὰς γυναῖκας· ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐν ᾗ ἄφ' ἐνὸς ἐκυκλοφόρει ὡς εἶπον τὸ τσουκάλι τοῦ κρασιοῦ, ἄφ' ἐτέρου ἐπίσης διέτρεχε τὸν κύκλον τῶν παρακαθημένων ποτήριον, ἡμίπληρες οἴνου, ἐν ᾗ ἔρριπτεν ἕκαστος κερμάτιόν τι, ὡς δῶρον τοῦ δωρεοδότου. Συμπληρωθείσης τῆς ἀπονομῆς τῶν δώρων, ἐπευχηθέντες ὑγιεῖαν καὶ χαρὰν ἐξηρχόμεθα τῆς οἰκίας τῆς νόμφης· ἀλλ' ἰδοὺ πρὸ τῆς ἐξωθύρας ἵσταμένη ἡσπάζετο τὴν δεξιὰν ἐκάστου τῶν ἐξερχομένων, οἵτινες ὀφείλουσιν ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐπαφίνωσιν εἰς τὴν χεῖρά της κερμάτιόν τι ὡς δῶρον.

Μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πρότερον πομπῆς, καὶ παρὰ τῆς ἐπανήλθο-
μεν εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ οἰκίαν, ὁ δὲ κρότω τυμπάνου καὶ ἡ χή-
ματι αὐλοῦ. Ἐνταῦθα, τῆς περιστάσεως δραττόμενος, θεωρῶ ἄξιον
ἀναγρᾶψαι τὸ ἐξῆς· ὁ τὸν αὐλὸν παίζων ἦτο τυφλὸς ἐκ τοῦ πλέον τῆς
ῥαγας ἀπέχοντος χωρίου, ὅστις, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ περίεργον, οὐχὶ μόνον
κατὰ τὴν τελευτὴν ταύτην, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, ὁσάκις προσκαλεῖται,
μόνος ἐκκινεῖ ἐκ τοῦ χωρίου καὶ θαυμασίως ἀνὰ μέσον τῶν ἀγρῶν
πορευόμενος φθάσει ἀσφαλῶς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Ἐννοεῖται ὅτι
ἐσπεύσαμεν ἀμέσως ἵνα ἀναγγεῖλωμεν τῷ γαμβρῷ τὴν χαροποιὰν εἴ-
δησιν, περὶ τοῦ πῶς καὶ ἀντὶ πόσου συνεφωνήθη ἡ ἀγορὰ τῆς δαμα-
λίδος, ἐπευχθέντες αὐτῷ αἰσίαν καὶ ὀλβίαν τὴν σύμβασιν. Οὗτος μετὰ
μὴν ἐβδομάδα ὕστερον θὰ μεταδῇ εἰς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ κομίζων με-
ταξὺ ἄλλων μικρῶν δώρων καὶ τὴν δέσμην (βροῦλιν) τῶν συμ-
φωνηθέντων νομισμάτων, ἀσπαζόμενος τὰς δεξιὰς ἅμα τῶν νέων αὐ-
τοῦ γονέων.

Ἐπιστρέψαντες παρὰ τῷ γαμβρῷ εἵχομεν, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη, τὴν
κεφαλὴν πλήρη ἀτιμῶν. Ἐκαθίσταμεν λοιπὸν κατὰ σειρὰν εἰς τὴν αὐ-
λὴν καὶ τοῦ οἰνοδοχείου κυκλοφοροῦντες, ἡσχίσσαμεν τὰ τραγούδια, πί-
νοντες εἰς ὑγίειαν τοῦ νέου ζεύγους τῶν μνηστευθέντων. Μεταξὺ τῶν
συνεορταζόντων τότε δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ἐγὼ εἶχον μίαν ἰδιαιτέραν
καὶ κρυφίαν χαρὰν· ἔδλεπον τὸν φίλον Πάτροκλον, καθιστάμενον ἀπὸ
ῥαγας εἰς ῥαν χαρωπότερον καὶ ληλίστερον· πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀπο-
θέσει τὴν στρυγλὴν καὶ τραγικὴν ἐκείνην ὄψιν, καὶ ταῦτα πάντα, ἐν-
νοεῖται, συνετελούντο, χάριτι καὶ δυνάμει τοῦ ὕγρου τῆς ἀμπέλου.
Ἐπωφελοῦμένους λοιπὸν τὴν εὐθυμίαν τοῦ φίλου μου ὡς ἐξῆς λογο-
παίζων ὠμίλησα πρὸς αὐτόν· «Αἶ! πῶς σὲ φαίνεται· μὰ τὸ ναὶ θερ-
μότατον θὰ ὑπάρξῃ τὸ ζεῦγος τῶν νέων μνηστήρων μας· ξέρεῖς πῶς
τοὺς λέγουσιν; τὸν νέον Κρειώνη καὶ τὴν κόρην Παγρόνην· τί σύμπτωσις
ὀνομάτων!— Πραγματικῶς περίεργος ἡ σύμπτωσις αὕτη· ἀλλὰ, φίλ-
τατε, παρρησιῶν ἀπὸ τίνος τὸν γαμβρὸν δύναμαι ἐκ τινῶν ἀπὸ τῆς
ὀψέως του διδομένων νὰ σὲ διαβεβαιώσω ὅτι ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾷ θερ-
μότατα τὴν ἀρετὴν τῆς καρδίας του.—Λοιπὸν, καρδισκαμένος ὁ νέος,
Πάτροκλε, τῷ εἶπον. —Ναί, φίλτατε· καὶ εἰς τὸν λόγον μου τοῦτον
φαίνεσαι κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπιστῶν, καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπιγελῶν· ἀλλὰ
δὲν πτάσεις σύ· δὲν ἐκείνης ποῦ νὰ γνωρίζῃς τί θὰ πῇ κάψιμον, καὶ

κάψιμον τῆς καρδίας· ἐγὼ ἐπειδὴ λογίζομαι τώρα μεταξὺ τῶν παθόντων ἐκτιμῶ καὶ ἀναλογίζομαι τὴν κατάστασιν τοῦ πάσχοντος· ἀλλ' εὐτυχῆς ἐκεῖνος, ὀλίγος χρόνος μόνον μεσολαβεῖ καὶ ἀναβάλλει τὴν μὲ τὴν ἀγαπητὴν τῆς καρδίας του ἔνωσιν, ἐν ᾧ ἐγώ» Ἐδῶ διέκοψεν ὁ φίλος μου τὸν λόγον, βαθὺν ἀναπέμψας στεναγμὸν, μεθ' ὃ ἐπανελάθεν ὡς ἐξῆς: «Ξεύρεις δὲ ἀφ' οὗτου ἔπαθον τὴν καρδίαν ἔλαβον ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὴν τοῦ Θεοκρίτου πρὸς τὸν Νικίαν συνταγὴν καὶ εὖρον τῷ ὄντι αὐτὴν τελεσφοροῦσαν· ὅταν ἡ στενοχωρία καταλαμβάνῃ με καὶ αἰσθάνωμαι ἀφόρητον τὴν ἐπὶ τοῦ στήθους πίεσιν, ψιθυρίζω τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ:

Οὐδὲν πὸτ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία οὐτ' ἔγχριστον, ἐμὸν δοκεῖ, οὐδ' ἐπίπαστον,
ἢ τὰς Πιερίδας·

λαμβάνω τότε τὸν κάλαμον καὶ γράφω, τί γράφω ὅμως δὲν γνωρίζω· τὴν ἐπαύριον ὅταν μὲ ἤρεμον πνεῦμα ἀναγινώσκω ταῦτα, κάποτε θαυμάζω καὶ ἀπορῶ διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἰδέας καὶ κάποτε γελῶ. Ἴδου λοιπὸν μίαν ἡμέραν ὁποίους τινὰς στίχους ἔγραψα περὶ τοῦ ἐπασχολοῦντος ἡμᾶς τώρα καρδιοκαμένου.

ΧΩΡΙΣ ΚΑΡΔΙΑ-ΠΟΔΑΡΙ

1

Ἄχ! τὴν καρδιά μου μὲ τὴν φλόγα
ἔκαψε κόρη τῶν ματιῶν της,
γὰρ ὡς ψυχὴ τὴν φλόγα θέλει
εἶπα νὰ δῶ τὸ πρόσωπόν της.

2

Καὶ τώρα κάρβουνο κομμάτι
ἔχω στὸ στήθος μου κρυμμένο·
εἶνε σκληρὸν νὰ ποῦν κανένα,
ἀλλοίμονον, καρδιοκαμένο!

3

Μοιάζει κανδήλα μὲ σβυσμένη
ἐμπρὸς σ' εἰκότισμα ἁγίου,
τραντάφυλλ' ἕνα μαραμένο,
συντρίμματα τοῦ ναυαγίου.

4

Πολεμιστὴ ποῦ τὸ ποδάρι
ἔπῃρε ἡ σφαῖρα μέσ' στὴ μάχη.

ζητεῖ ματαίως νὰ ὀρμήσῃ·
τί βᾶσαν' ἄρά γ' ὁ πτωχὸς νᾶχη!

5

Γι' αὐτὸ νὰ εὐχεσθε σάν βγῆτε
στὴ μάχη Ἑρωτος ἢ Ἀρη,
νὰ μείνετε χωρὶς κεφάλι
παρὰ χωρὶς καρδιὰ-ποδάρι.

Καταλληλότερον, ἀπεκρίθην τότε, καὶ ἐξαίρετα ἐκπεφρασμένον ὑπάρχει τὸ ποίημά σου, ἂν κρίνω αὐτὸ οὐχὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ἔκφρασιν.»

Ἐν ᾧ δὲ οἱ ἄλλοι ἐτραγώδουν καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ φίλου μου ὡς ἀνωτέρω συνωμύλουν, ἐκκενοῦντες καὶ ὀλίγον εἰς τὸ στόμα ἐκ τοῦ οἰνοδοχείου, αἴφνης βλέπω τὸν φίλον μου μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματός του παραδιδόμενον εἰς βαθὺν ρεμβασμὸν ἐν τῇ μεταξὺ μᾶς εἶχον φέρει κεράσια· ἐπωφελοῦμαι λοιπὸν τὴν παρουσίαν ταύτην τῶν κερασιῶν ὅπως ἀποσπᾶσω ἀπὸ τῶν ρεμβασμῶν τὸν φίλον μου καὶ ἀποτεινόμενος τὸν λέγω: «Αἶ! Πάτροκλε, δὲν μὲ λέγεις δύο στίχους διὰ τὰ κεράσια — διατί ὅχι», μοὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ λαβὼν τὸ ἐξώφυλλον ἑνὸς σιγαροχάρτου μετὰ τινὰ στιγμὴν σκέψεως ἔγραψε καὶ μοὶ ἐπαρουσίασε τοὺς ἐξῆς στίχους:

ΤΑ ΚΕΡΑΣΑΚΙΑ

Μ' ἀρέσσουνε πολλὰ τὰ κερασάκια
ποῦ μοιᾶζουν τῆς καλῆς μου τὰ χειλάκια·
γιατὶ καὶ αὐτὰ ὀροσάτα, κόκκινα, γλυκὰ,
ὅπως τᾶλλα τοῦ Μάη εὐμορφα ἴπωρικά.

Μὲ τρεῖς δάκτυλα ἀπλήστως σάν τρώγω τὸ καθένα,
τῆς φίλης μου θαρρῶ φιλάκια ῥοφῶ ζαχαρωμένα.
Πλὴν ἀγαπῶ καὶ γιᾶλλο λόγ' αὐτὸ τὸ πωρικόν,
μὲ τὴν καρδιά μου ἐπειδὴ πολλὴ παρομοιάζει
σάν σχίσω καὶ σκουλήκι 'δῶ νὰ μὲ παρουσιάσῃ
τοῦ στήθους μου βλέπω θαρρῶ κακὸ τὸ φονικό.

Ἄφ' οὗ ἀνέγνων τοὺς στίχους τούτους ἤρχισα τότε νὰ καταλαμ-
βάνω ὅτι ἡπατώμην πολλὴ πιστεύσας ὅτι ἡδυνήθην ἔστω καὶ πρὸς στιγ-
μὴν νὰ καταρρίψω ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς καρδίας τοῦ φίλου μου τὸ προσφι-
λές του εἶδωλον· ἐνέμιζον ὅτι κατώρθωσα νὰ σθύσω τὸ ἐν τῷ στήθει
του καταβιβρώσκον αὐτὸν πῦρ καὶ ὅμως ἐκεῖνο ἀπεδεικνύετο ὅτι ἦτο
σάν τὴ σπῖθα κρυμμένη στὴ στάκτη.

Πέριξ ἡμῶν τὰ ἐπανελημμένως ἐκκενούμενα οἰνοδοχεῖα ἐπολλα-
πλασίαζον τὰς φωνὰς καὶ τὰ ᾄσματα καὶ ὑπεξῆρον τὴν χαρὰν καὶ τὴν
εὐθυμίαν. Τὸ ἔπακρον πάσης ἐν τοιαύτῃ περιστάσει διασκεδάσεως εἶνε
ὁ χορός· ὁ ἐγχώριος ἐννοεῖται καὶ ἐθνικός, ὁ συρτός· πραγματικῶς ἡ
ἄλυσις ἐσχηματίζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξ ἀνδρῶν καὶ
κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ γυναικῶν αποτελουμένη· πρὸς τὰ ἡχήματα δὲ τοῦ
αὐλοῦ καὶ τοῦ τυμπάνου βαίνουσα ἐν ῥυθμῷ θαυμασίῳ ἐποίει τὸν κύ-
κλον τῆς. Βλέπων τότε τὸν φίλον μου, μὴδὲν μὲν λέγοντα ἢ πράτ-
τοντα, ἀλλὰ σιωπῶντα, ὑπὸ δεινῶν βεβαίως ἐσωτερικῶν διαλογισμῶν
περισπώμενον, καὶ πρὸς τὴν φαιδρότητα καὶ ἀγαλλίασιν τῶν χορευόν-
των παραβῆλων, δὲν γνωρίζω πῶς παρεκινήθη καὶ ἀπαραθείς εἶπον
πρὸς αὐτόν : « Δὲν χορεύεις καὶ σὺ, Πάτροκλε ; » Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔρ-
γον· ὁ φίλος ἀμέσως ἠγέρθη καὶ προσελθὼν ἐπέλαβετο τῆς ἀρχῆς.
Δυστυχία μου ! δὲν ἐπρόλαβον νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν φίλον μου ὅτι
ὅταν εἶπον αὐτὸν νὰ χορεύσῃ ἐνδύον νὰ συνενώθῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν
ἄλλων χορευτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς· διότι τὸ τοιοῦτον
ἂν δυσκόλως οἱ ζηλοτυποῦντες ἐνταῦθα χωρικοὶ ἐπιτρέπουσιν εἰς
συνεγχώριον καὶ φίλον των, ἐννοεῖται ὅτι κατὰ μείζονα λόγον δὲν θὰ
συνεχώρουν τοῦτο εἰς ἕνα ξένον· καὶ δυστυχῶς, ἐπαναλαμβάνω, εἶχον
ἀρκετὴν τούτου πείραν καὶ ἐγνώριζον ὅτι πολλαὶ ἐν τοῖς χοροῖς ἐν-
τεῦθεν φιλονεικίαι καὶ ῥήξεις καὶ πληγαὶ προέρχονται· ἀλλὰ ἦτον
ἀργὰ πλέον. Καὶ τῷ ὄντι μόλις ταῦτα ἐν ἀδημονίᾳ διελογίσθη καὶ εἰς
κύκλος ἔτι τοῦ χοροῦ δὲν εἶχε κλείσει, ὅτε βλέπω αἶφνης τὴν ἄλυσιν
τῶν χορευτῶν διασπώμενην καὶ τὸν Πάτροκλον νὰ μοὶ ὁδηγῶσι δύο
ὑποδαστάζοντες. Ὡς εἶχον σκεφθῇ οὕτω καὶ ἐγένετο. Νεανίας χωρι-
κός, βαρέως φέρων τὴν προσβολήν, τοῦ νὰ βλέπῃ ἕνα ξένον νὰ γαίνη
κεφαλὴ τοῦ χοροῦ, καὶ εἰς τὰς ἀμορφώτους ἔτι παρορμήσεις τῆς καρ-
δίας ἡ καὶ τοῦ Βάκχου ὑπεύκων, ἐξήγαγε τὸ ἐν τῇ μέσῃ του μαχαίριον
καὶ ἐπιτεθείς μὲ ὀρμὴν, ἐκτύπησεν ἀκριβῶς εἰς τὴν καρδίαν τὸν φίλον
μου, ὅστις καὶ ἀμέσως κλονισθεὶς ἔπεσεν ἀναισθητός.

Σωτηρία ἀνέλπιστος ! τὸ κτύπημα δὲν ἦτο θανατηφόρον· ὁ φίλος
μου ἐκτύπηθη, ἀλλὰ καθόλου ἐπικινδύνως· τὸ μαχαίριον εὗρεν ἰσχυρὰν
ἀντίστασιν, ὥστε δυσκόλως νὰ εἰσχωρήσῃ· ἀπῆντησε στερεόν, οὕτως
εἰπεῖν, θώρακα, προσπίζοντα τὴν καρδίαν τοῦ φίλου μου· κατ' αὐτὸν
τὸν τρόπον ἀσθενὴς τις ἀμυχή μόνον ἐπροξενήθη, ἱκανὴ ὅπως βάλῃ

τὸ ὑποκάμισον, πρὸς ἔνδειξιν, κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο· καὶ αὐτὸν τὸν
θώρακα τί νομίζετε ὅτι ἀπετέλουν; τὰ καρτόνια δύο φωτογραφιῶν...

Ὁ φίλος μου συνελθὼν ἐκ τῆς στιγμιαίας λιποθυμίας, προσελθούσης
ἐκ τῆς αἰφνιδίας μᾶλλον συγκινήσεως ἢ τῆς πληγῆς, μοὶ εἶπεν ἀμέ-
σως: «Βλέπεις κι' ὁ Θεὸς τὸ θέλει· τετέλεσται! — Πῶς, τὸν ἡρώ-
τησα. — Δὲν ἐννοεῖς; εἶπεν· ἀκριδῶς εἰς τὴν θέσιν ποῦ ἐπληρώθην
ἐκράτουν δύο εἰκόνας τῆς ἀγαπητῆς μου Κλεοπάτρας· ἡ μάχαιρα λοι-
πὸν ἐδέησε πρῶτον ὅπως διαπεράσῃ αὐτάς καὶ κατόπιν φθάσῃ μέχρι
τοῦ σώματός μου· αἱ! λοιπὸν, αὐτὸ δὲν εἶνε σημεῖον οὐρανόθεν; ἡ
εἰκὼν μόνη τῆς φίλης μου προσέρχεται βοηθὸς καὶ σωτὴρ μου! Ἴδού
εἰς ἰσχυρὸς λόγος ὅπως μὴ ἐνδοιάζω πλέον, ἀλλὰ νὰ σπεύσω καὶ
προσλάβω τὴν κόρην προσφιλεῖ σύντροφον.» Πραγματικῶς ἐξετάσαντες
εὗρομεν ὅτι τὸ μαχαίριον ἦτο ἠκοντισμένον καὶ αἵχμηρόν, ἀπαντήσαν
ὅμως τὸ μετολὰδον ἐμπόδιον τῶν καρτονίων τῶν δύο εἰκόνων, ἐξησθέ-
νησεν ὅλως τὴν ὁρμὴν καὶ ἐματαιώθη τὸ κτύπημα· ἦτο τῷ ὄντι θαῦμα!

ὑπεστρέψαμεν ἀμέσως εἰς Βιζύην. Ὁ φίλος μου Πάτροκλος ἔ-
σπευσε νὰ μοὶ φανερῶσθαι ὅτι τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρει ἀναποφεύκτως εἰς
Κωνσταντινούπολιν, ὅπως παραλάβῃ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν του
καὶ κατ' εὐθείαν εἰς Στενήμαχον προσελθὼν ζητήσῃ καὶ λάβῃ ὡς σύ-
ζυγον τὴν ἀγαπητὴν του Κλεοπάτραν. «Α! μοὶ ἔλεγε, θὰ σοὶ εὐ-
γνωμονῶ, πολῦτιμε φίλε, διὰ βίου διότι μὲ ὠδήγησες σήμερον εἰς τὴν
Μαγνηρώτισσαν· Κύριος οἶδε τὰ βάσανά μου ἕως πότε θὰ παρετεί-
νοντο· μόνος μου δὲν θὰ ἐτόλμων ποτὲ νὰ κάμω ἀπόφασιν· ἔπρεπε νὰ
ἐπέλθῃ ἡ πληγὴ τοῦ μαχαίριου, νὰ μὲ λυτρώσωσιν ἀπὸ ἀφεύκτου θα-
νάτου τὰ καρτόνια τῶν δύο εἰκόνων τῆς προσφιλοῦς μου, καὶ τότε νὰ
καταλάβω καὶ παραδεχθῶ ὅτι ἡ κόρη αὕτη ἄνωθεν ὠρίσθη δι' ἐμέ-
αχ! ἡ καρδιά μας εἶνε μαντεῖον· πρέπει νὰ πιστεύωμεν εἰς ὅ,τι μᾶς
λέγει.» Δὲν εἶχεν ἔτι ἀποτελεῖσθαι τὸν λόγον του ὅτε ἤνοιξεν ἡ θύρα
καὶ ἐπαρουσιάσθη ὁ ταχυδρόμος, κομίζων μίαν ἐπιστολὴν ἐπ' ὀνόματι
τοῦ φίλου μου· ἤνοιξεν ἀμέσως αὐτήν, ἀνέγνω, καὶ ἡμιδακρύων μοὶ
προσέφερεν αὐτήν ὅπως ἀναγνώσω. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο ἐκ Στενημάχου
καὶ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Ἐρίτιμε φίλε,

Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε εἰς ὅποιαν καὶ ὁπόσῃ στενοχωρίαν καὶ
θλίψιν εὕρισκόμεθα ἡ μήτηρ μου καὶ πρὸ πάντων ἐγὼ ὡς ἐκ τῆς αἰ-
ἐν Βιζύῃ ἐν ἑξῆσι 1884

Γιάννης